

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozhodl samosoudcem Mgr. Ondřejem Bartošem ve věci

žalobkyně: E. M., narozená dne X,
bytem X,
zastoupená JUDr. Jarmilou Cindrovou, advokátkou se sídlem Mistra
Jaroslava Kociana 38, 562 01 Ústí nad Orlicí,

proti
žalované: Česká správa sociálního zabezpečení,
sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 1. 2. 2023, č. j. RN-X-315-LBO,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Předmětem přezkumu v posuzované věci byla rozhodnutí žalované ve věci povinnosti žalobkyně k vrácení přeplatku na dávce důchodového pojištění. Žalovaná rozhodnutím ze dne 29. 7. 2022, č. j. R-29.7.2022 – X uložila žalobkyni podle § 118a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, povinnost vrátit přeplatek na vdovském důchodu v částce 163 104 Kč, který vznikl za období od 4. 2. 2019 do 30. 9. 2021. Žalovaná

dospěla k závěru, že žalobkyni byl vyplácen vdovský důchod přiznaný podle § 50 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ačkoliv jeho výplata nenáležela, neboť žalobkyně dne 4. 2. 2019 uzavřela nový sňatek. Napadeným rozhodnutím žalovaná k námitkám žalobkyně změnila rozhodnutí správního orgánu prvního stupně co do výše přeplatku tak, že přeplatek činí 68 830 Kč; ve zbytku rozhodnutí potvrdila.

II. Žalobní argumentace

2. Žalobkyně navrhovala zrušení napadeného rozhodnutí. Těžiště žalobní argumentace spočívalo v přesvědčení žalobkyně, že žalovaný nesprávně vypočetl výši neoprávněně vyplaceného důchodu. Žalobkyně byla přesvědčena, že ode dne 4. 2. 2019, kdy se měl přestat vyplácet vdovský důchod, se také měla zároveň zvýšit nezabavitelná částka na vyživovanou osobu, s níž měl žalovaný kalkulovat, neboť vedle žalobkyně mělo být počítáno také s manželem žalobkyně. Pokud by se přestal vyplácet vdovský důchod a navýšila se nezabavitelná částka, vyplacená částka důchodu by byla zhruba stejná, nebo vyšší, protože by se vyplátilo podstatně méně na exekuci. Podle žalobkyně tak v podstatě došlo k tomu, že peníze vyplacené jako vdovský důchod byly vzhledem k nesprávnému výpočtu poslány exekutorovi.
3. Žalobkyně přdestřela vlastní výpočet neoprávněně vyplaceného důchodu:
 - v období od 4. 2. 2019 do 28. 2. 2019 $1\,604 \text{ Kč} \times 25 / 30,4167 = 1\,318 \text{ Kč}$,
 - v období od 1. 3. 2019 do 31. 12. 2019 $1\,604 \text{ Kč} \times 10 = 16\,040 \text{ Kč}$,
 - v období od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2020 $1\,688 \text{ Kč} \times 12 = 20\,256 \text{ Kč}$,
 - v období od 1. 1. 2021 do 30. 9. 2021 $1\,808 \text{ Kč} \times 9 = 16\,272 \text{ Kč}$,
 celkem 53 886 Kč.

III. Vyjádření žalované

4. Žalovaná navrhovala zamítnutí žaloby. Uvedla, že žalobkyni bylo vypláceno v kalendářním roce 2019 na starobním a vdovském důchodu 12 469 Kč měsíčně, ačkoliv jí od 4. 2. 2019 náleželo pouze 10 425 Kč měsíčně na starobním důchodu, přeplatek od uvedeného data činil tedy 2 044 Kč měsíčně. V kalendářním roce 2020 bylo žalobkyni vypláceno na starobním a vdovském důchodu 13 319 Kč měsíčně, ačkoliv jí náleželo pouze 11 141 Kč měsíčně na starobním důchodu, přeplatek činil tedy 2 178 Kč měsíčně. V kalendářním roce 2021 bylo žalobkyni vypláceno na starobním a vdovském důchodu 14 078 Kč měsíčně, ačkoliv jí náleželo pouze 11 792 Kč měsíčně na starobním důchodu, přeplatek činil tedy 2 286 Kč měsíčně.
5. Výpočet neoprávněně vyplaceného důchodu dle žalované je následující:
 - v období od 4. 2. 2019 do 28. 2. 2019 $2\,044 \text{ Kč} \times 25 / 30,4167 = 1\,680 \text{ Kč}$,
 - v období od 1. 3. 2019 do 31. 12. 2019 $2\,044 \text{ Kč} \times 10 = 20\,440 \text{ Kč}$,

- v období od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2020 $2\,178 \text{ Kč} \times 12$ =
26 136 Kč,
- v období od 1. 1. 2021 do 30. 9. 2021 $2\,286 \text{ Kč} \times 9$ =
20 574 Kč,

celkem 68 830 Kč.

6. Exekuční srážky byly a jsou prováděny ze starobního důchodu žalobkyně ve správné výši s ohledem na aktuální nezabavitelnou částku a vdovského důchodu se nedotkly. Pro výpočet přeplatku na vdovském důchodu byly jednotlivé splátky nenáležejícího vdovského důchodu za období od února 2019 do září 2021 sčítány v celé výši, tj. 2 044 Kč měsíčně v roce 2019, 2 178 Kč měsíčně v roce 2020 a 2 286 Kč měsíčně v roce 2021. Nikoli v částkách uváděných žalobkyní.

IV. Posouzení věci krajským soudem

7. Soud přezkoumal v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, dále též „s. ř. s.“) žalobou napadené rozhodnutí. Vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§75 odst. 1 s. ř. s.). O věci rozhodl bez nařízení jednání za splnění podmínek § 51 s. ř. s.
8. Žaloba není důvodná.
9. Ze správního spisu konstatuje krajský soud následující:
 - žalobkyně podala dne 5. 6. 2002 u Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Orlicí žádost o vdovský důchod po zemřelém manželovi J. M., nar. X, s datem přiznání od 11. 3. 2002. Žalovaná žádosti vyhověla a podle § 49 a § 50 zákona o důchodovém pojištění přiznala žalobkyni vdovský důchod od 11. 3. 2002 na dobu jednoho roku. Na základě další žádosti žalobkyně žalovaná rozhodnutím ze dne 12. 6. 2006 podle § 54 a § 50 odst. 2 písm. e) zákona o důchodovém pojištění opakovaně přiznala žalobkyni vdovský důchod od 4. 11. 2005 bez omezení, neboť žalobkyně dosáhla k dotčenému datu 55 let věku,
 - vdovský důchod byl žalobkyni vyplácen do 1. 10. 2021, kdy byl rozhodnutím žalované ze dne 23. 11. 2021 podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění odňat z důvodu uzavření manželství žalobkyní,
 - žalovaná dospěla k závěru, že od 4. 2. 2019 (datum uzavření manželství žalobkyní) do 30. 9. 2021 byl vdovský důchod vyplácen neoprávněně; proto podle § 118a odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení rozhodla o povinnosti žalobkyně k vrácení těch částek vdovského důchodu, které žalobkyni nenáležely,
 - v roce 2019 byla žalobkyni na základě oznámení ze dne 5. 3. 2019 vyplácena základní výměra důchodu ve výši 3 270 Kč, procentní výměra starobního důchodu ve výši 7 595 Kč a procentní výměra vdovského důchodu ve výši 1 604 Kč,
 - v roce 2020 byla žalobkyni na základě oznámení ze dne 3. 3. 2020 vyplácena základní výměra důchodu ve výši 3 490 Kč, procentní výměra starobního důchodu ve výši 8 141 Kč a procentní výměra vdovského důchodu ve výši 1 688 Kč,
 - v roce 2021 byla žalobkyni na základě oznámení ze dne 8. 3. 2021 vyplácena základní výměra důchodu ve výši 3 550 Kč, procentní výměra starobního důchodu ve výši 8 720 Kč a procentní výměra vdovského důchodu ve výši 1 808 Kč,
 - na základě příkazu soudního exekutora Mgr. Michala Suchánka, EÚ Praha, ze dne 9. 7. 2019, č. j. 220 EX 9586/15-138, byly žalobkyni od 24. 10. 2019 prováděny srážky ve výši 2 013 Kč; tuto skutečnost žalovaná žalobkyni sdělila oznámením ze dne 7. 10. 2019,
 - na základě příkazu soudního exekutora Mgr. Michala Suchánka, EÚ Praha 9, ze dne 9. 7. 2019, č. j. 220 EX 9586/15-138, byly žalobkyni od 24. 10. 2019 prováděny srážky ve výši 2 013 Kč s přihlédnutím k žádné vyživované osobě; tuto skutečnost žalovaná žalobkyni sdělila oznámením ze dne 7. 10. 2019,

- na základě téhož příkazu soudního exekutora byly žalobkyni od 24. 4. 2021 prováděny srážky ve výši 2 068 Kč s přihlédnutím k žádné vyživované osobě; tuto skutečnost žalovaná žalobkyni sdělila oznámením ze dne 10. 3. 2021.

10. Žalovaná rozhodla o povinnosti žalobkyně vrátit přeplatek na vdovském důchodu podle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení:

Jestliže důchod byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky.

11. Mezi stranami nebyla sporná otázka základu nároku žalované na vrácení přeplatku na vdovském důchodu. Sporná byla otázka výše tohoto nároku.

12. Krajský soud musí konstatovat, že způsob výpočtu přeplatku na důchodu předestřený žalobkyní je nesprávný. Žalobkyně totiž při svém výpočtu vzala v úvahu pouze procentní výměru vdovského důchodu.

13. Nárok žalobkyně na starobní důchod byl rozhodnutím žalované ze dne 14. 12. 2009 posouzen podle § 29 písm. a) zákona o důchodovém pojištění, a také s přihlédnutím k článku 12 odst. 2 Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými č. 85/2008 Sb. m. s. (dále jen „Smlouva“). Žalobkyně získala potřebnou dobu pojištění částečně také v americkém důchodovém pojištění (v rozsahu 1 917 dní).

14. Podle § 61 zákona o důchodovém pojištění platí:

(1) Vyplácí-li se poživateli důchodu důchod vypočtený se zřetelem k mezinárodní smlouvě podle poměru dob získaných v České republice k celkově získané době (dále jen „dílčí důchod“), stanoví se základní výměra a procentní výměry dílčího důchodu v poměru těchto dob, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva.

(2) Při úpravě dílčího důchodu pro souběh podle § 59 a 60 se vychází z výše základní výměry a procentní výměry dílčího důchodu po úpravě podle odstavce 1.

(3) Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu více dílčích důchodů, vyplácí se nejvyšší procentní výměra v plné výši a z nižších procentních výměr se vyplácí polovina; základní výměra se vyplácí jen u toho dílčího důchodu, k němuž náleží vyšší základní výměra.

(4) Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu dílčího důchodu a jiného důchodu z českého důchodového pojištění, vyplácí se u tohoto jiného důchodu základní výměra v plné výši a základní výměra dílčího důchodu se nevyplácí; z procentních výměr těchto důchodů se vyplácí v plné výši vyšší procentní výměra a nižší procentní výměra se vyplácí ve výši poloviny.

15. Z důvodů shora uvedených byl žalobkyni vyměřen dílčí starobní důchod. Současně jí náležel nárok na vdovský důchod. Vzhledem k souběhu nároků na výplatu dílčího starobního důchodu a plného vdovského důchodu žalobkyni náležela podle § 61 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění základní výměra plného vdovského důchodu v plné výši a základní výměra dílčího starobního důchodu se nevyplácí. Procentní výměra starobního důchodu se vyplácí v plné výši, procentní výměra vdovského důchodu se vyplácí ve výši jedné poloviny.

16. Ztrátou nároku na vdovský důchod pak žalobkyně (i) ztratila nárok na výplatu základní výměry plného vdovského důchodu, (ii) ztratila nárok na výplatu poloviny procentní výměry vdovského důchodu, (iii) získala nárok na výplatu základní výměry dílčího starobního důchodu.
17. Nesprávný výpočet žalobkyně je dán tím, že žalobkyně opomíná, že zatímco při pobírání vdovského důchodu měla nárok na plnou výši základní výměry vdovského důchodu, u starobního důchodu má nárok pouze na tzv. dílčenou výši, neboť pobírá dílčí starobní důchod.
18. Základní výměra důchodu v roce 2019 činila 3 270 Kč. Žalobkyni ale náležela pouze dílčí část (podle čl. 12 Smlouvy) ve výši $3\,270\text{ Kč} \times \frac{12\,313}{14\,230} = 2\,830\text{ Kč}$. K tomu žalobkyni náležela dílčí část procentní výměry důchodu ve výši 7 595 Kč. Žalobkyni tak správně v rozhodném období roku 2019 mělo být vypláceno 10 425 Kč měsíčně. Skutečně jí ale bylo vypláceno 12 469 Kč měsíčně. Rozdíl (přeplatek) proto činí 2 044 Kč, jak správně rozhodla žalovaná.
19. Základní výměra důchodu v roce 2020 činila 3 490 Kč. Žalobkyni ale náležela pouze dílčí část (podle čl. 12 Smlouvy) ve výši $3\,490\text{ Kč} \times \frac{12\,313}{14\,230} = 3\,020\text{ Kč}$. K tomu žalobkyni náležela dílčí část procentní výměry důchodu ve výši 8 141 Kč. Žalobkyni tak správně v roce 2020 mělo být vypláceno 11 161 Kč měsíčně. Skutečně jí ale bylo vypláceno (včetně exekučních srážek) 13 319 Kč. Rozdíl (přeplatek) proto činí 2 158 Kč.
20. Žalovaná v roce 2020 dospěla k závěru o přeplatku o 20 Kč měsíčně vyšším, což považuje krajský soud spíše za administrativní chybu v počtech. Vzniklý rozdíl činí v součtu za 12 měsíců částku 240 Kč. Tuto chybu výpočtu v neprospěch žalobkyně lze považovat za vadu napadeného rozhodnutí, ne však za vadu takové intenzity, že by to zakládalo nezákonnost napadeného rozhodnutí odůvodňující jeho zrušení soudem.
21. Základní výměra důchodu v roce 2021 činila 3 550 Kč. Žalobkyni ale náležela pouze dílčí část (podle čl. 12 Smlouvy) ve výši $3\,550\text{ Kč} \times \frac{12\,313}{14\,230} = 3\,072\text{ Kč}$. K tomu žalobkyni náležela dílčí část procentní výměry důchodu ve výši 8 720 Kč. Žalobkyni tak správně v rozhodném období roku 2021 mělo být vypláceno 11 792 Kč měsíčně. Skutečně jí ale bylo vypláceno (včetně exekučních srážek) 14 078 Kč měsíčně. Rozdíl (přeplatek) proto činí 2 286 Kč měsíčně, jak správně rozhodla žalovaná.
22. Základní žalobní námitka, že při výpočtu výše přeplatku měla být brána v úvahu pouze procentní výměra neoprávněně vypláceného vdovského důchodu, tedy se shora uvedených důvodů neobstojí.
23. Pokud jde o námitku, že po dobu nesprávného vyplácení vdovského důchodu měla být ve skutečnosti vyšší nezabavitelná částka, což by odůvodňovalo nižší exekuční srážky, pak tato okolnost nemůže mít vliv na určení výše přeplatku. I srážky z důchodu je třeba považovat za prostředky vyplacené žalobkyni a její příjem. Jde pouze o část příjmu s odlišným platebním místem (vyplácí se soudnímu exekutorovi), stále se ale jedná o prostředky žalobkyně, byť tato nemá možnost s nimi volně disponovat, nýbrž jsou v souladu s účinky příslušného exekučního příkazu vinkulovány k úhradě exekučně vymáhaného dluhu. Případně nesprávně určenou výši nezabavitelné částky a z toho plynoucí provádění vyšších exekučních srážek je třeba řešit se soudním exekutorem, který srážky nařídil. Jak byla žalobkyně poučena v oznámeních o zahájení srážek z důchodu, žalovaná jako plátce důchodu je vázána

rozhodnutím orgánu, který srážky nařídil a nemá možnost srážky zastavit nebo jejich výši měnit; s požadavky v tomto směru je třeba se obracet na orgán, který exekuci nařídil.

V. Závěr a náklady řízení

24. Krajský soud uzavírá, že žalobní námitky neshledal důvodnými. Protože nezjistil ani vady, k nimž by byl povinen přihlédnout z úřední povinnosti, zamítl žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s.
25. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 s. ř. s. Žalobkyně neměla ve věci úspěch, náhrada nákladů řízení jí proto nenáleží. Žalované, ač měla ve věci úspěch, toto právo přiznat nelze (§ 60 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení:

Rozsudek, který byl doručen účastníkům, je v právní moci.

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne doručení rozhodnutí. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

Jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost (§ 104a odst. 1 s. ř. s.).

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Pardubice 30. května 2024

Mgr. Ondřej Bartoš v. r.
samosoudce